

29/12/2023

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	3	8	6
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	5
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 3rd Semester
(2123)

EDUCATIONAL MANAGEMENT, POLICY PLANNING

Paper—IV : C15 -EPF-III (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt FIVE questions in all, including Question No. 9 (Unit-V) which is compulsory and selecting ONE question each from Units I-IV.

UNIT-I

1. Discuss about communication, decision making and appraisal for management of an educational organization. 14
2. What do you mean by organizational climate ? Discuss various strategies for maintaining healthy work environment. 4+10

UNIT-II

3. Define organizational change. Describe various issues and strategies of implementing organizational change. 2+12
4. Discuss meaning, types and styles of leadership. 2+6+6

UNIT-III

5. What is the need of Educational Policy ? Describe different determinants of educational policy. 3+11
6. Discuss the constitutional process of policy formulation in India. 14

UNIT-IV

7. Differentiate between social demand approach and return of investment approach of educational planning. 14
8. Discuss the educational planning in India w.r.t. short term and long term plans. 14

UNIT-V

9. Write short notes on the following :
 - (a) Any three principles of educational management.
 - (b) Process of organizational development.
 - (c) Role of C.A.B.E in policy formulation.
 - (d) Man-power approach of educational planning. 4×3.5

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. 9 (यूनिट-V) जो कि अनिवार्य है। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से एक प्रश्न का चयन करें।

यूनिट-I

1. किसी शैक्षिक संगठन के प्रबंधन के लिए संचार, निर्णय लेने और मूल्यांकन के बारे में चर्चा करें। 14
2. संगठनात्मक माहौल से आप क्या समझते हैं ? सुसूचितपूर्ण कार्य वातावरण बनाए रखने के लिए विभिन्न रणनीतियों पर चर्चा करें। 4+10

यूनिट-II

3. संगठनात्मक परिवर्तन को परिभाषित करें। संगठनात्मक परिवर्तन को कार्यान्वित करने के विभिन्न मुद्दों और रणनीतियों का वर्णन करें। 2+12
4. नेतृत्व के अर्थ, प्रकार और शैलियों पर चर्चा करें। 2+6+6

यूनिट-III

5. शैक्षिक नीति की क्या आवश्यकता है ? शैक्षिक नीति के विभिन्न निर्धारकों का वर्णन करें। 3+11
6. भारत में नीति निर्माण की संवैधानिक प्रक्रिया की चर्चा करें। 14

यूनिट-IV

7. शैक्षिक योजना के सामाजिक मांग दृष्टिकोण और निवेश की वापसी दृष्टिकोण के बीच अंतर करें। 14
8. अल्पकालिक और दीर्घकालिक योजनाओं के संदर्भ में भारत में शैक्षिक योजना की चर्चा करें। 14

यूनिट-V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :
 - (a) शैक्षिक प्रबंधन के कोई तीन सिद्धांत।
 - (b) संगठनात्मक विकास की प्रक्रिया।
 - (c) नीति निर्माण में C.A.B.E की भूमिका।
 - (d) शैक्षिक योजना का जन-शक्ति दृष्टिकोण। 4×3.5

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- कुल पੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ-V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸੰਚਾਰ, ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
2. ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਰੁਚੀਪੂਰਣ ਕੰਮ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4+10

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 2+12
4. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅਰਥ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+6+6

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ? ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 3+11
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਸਮਾਜਿਕ ਮੰਗ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। 14
8. ਛੋਟੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (a) ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ।
 - (b) ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।
 - (c) ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ C.A.B.E ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
 - (d) ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਜਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਪਹੁੰਚ। 4×3.5